

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ

В И С Н О В О К

щодо проекту Закону про заборону комуністичної ідеології в Україні
реєстр. № 3530 від 4 листопада 2013 року

Протокол № 19 від 18.12.2013 р.

Комітет з питань правової політики розглянув на відповідність Конституції України проект Закону про заборону комуністичної ідеології в Україні (реєстр. № 3530 від 4 листопада 2013 року) (далі по тексту – Законопроект), поданий народними депутатами України Тягнибоком О.Я. та Мохником А.В.

Згідно із пояснювальною запискою Законопроект спрямований на подолання наслідків панування тоталітарного комуністичного режиму, декомунізацію України, усунення загрози суверенітету, територіальній цілісності та національній безпеці України, недопущення її новітньої колонізації, встановлення історичної та соціальної справедливості, зміцнення духу і моралі Української нації.

Законопроектом пропонується визнати Комуністичну партію України злочинною організацією; заборонити комуністичну ідеологію в усіх її проявах, діяльність об'єднань громадян, які сповідують комуністичну ідеологію, комуністичну пропаганду, використання комуністичної символіки; здійснити в Україні заходи щодо декомунізації України та подолання наслідків комуністичного геноциду; створити Комісію з питань злочинів проти миру і безпеки людства, воєнних злочинів та злочину геноциду, здійснених в Україні комуністичним режимом, заснувати Чорну книгу комунізму та відновити діяльність Українського інституту національної пам'яті, а також встановити відповідальність за невиконання цього Закону.

Вирішуючи питання про відповідність Законопроекту положенням Конституції України, Комітет виходить з такого.

У Конституції України зазначається, що Україна є правовою державою (стаття 1), органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України (частина друга статті 6), закони та інші нормативно-правові

акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8). За приписом частини другої статті 19 Конституції України органи державної влади зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Відповідно до статті 15 Конституції України суспільне життя в Україні ґрунтується на засадах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності.

Частина перша статті 34 Конституції України кожному гарантується право на свободу думки і слова, на вільне вираження своїх поглядів і переконань.

Громадяни України мають право на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації для здійснення і захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, за винятком обмежень, встановлених законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей (частина перша статті 36 Конституції України).

Відповідно до частин першої, четвертої статті 37 Конституції України утворення і діяльність політичних партій та громадських організацій, програмні цілі або дії яких спрямовані на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету і територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права і свободи людини, здоров'я населення, забороняються. Заборона діяльності об'єднань громадян здійснюється лише в судовому порядку.

Повноваження Верховної Ради України визначаються Конституцією України (стаття 85 Основного Закону).

Як встановлено пунктами 1, 11 частини першої статті 92 Конституції України, виключно законами України визначаються: права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; засади утворення і діяльності політичних партій.

Стаття 2 Законопроекту, якою пропонується встановити, що комуністична ідеологія в усіх її проявах (комунізм, марксизм, ленінізм, сталінізм, троцькізм, большевизм) в Україні заборонена як людиноненависницька і така, що завдала не виправної шкоди Українському народові, за своїм змістом суперечить частині першій статті 15 Конституції України, згідно якої суспільне життя в Україні ґрунтується, зокрема, на засадах ідеологічної багатоманітності, та конституційному принципу свободи думки, що гарантований статтею 34 Основного Закону.

Статтями 1, 3, та пунктом 5 Прикінцевих положень Законопроекту передбачається визнати Комуністичну партію України злочинною організацією, заборонити діяльність політичних партій, у тому числі молодіжних, які сповідують комуністичну ідеологію в усіх її проявах.

Слід зазначити, що Конституційний Суд України у пункті 8 мотивувальної частини Рішення від 27 грудня 2001 року № 20-рп/2001 (справа про укази Президії Верховної Ради України щодо Компартії України, зареєстрованої 22 липня 1991 року) визнав, що Комуністична партія України, яка була зареєстрована 22 липня 1991 року саме як об'єднання громадян, не є правонаступником КПРС і Компартії України у складі КПРС.

Також статті 1, 3, та пункт 5 Прикінцевих положень Законопроекту не відповідають положенням частин першої, четвертої статті 37 Конституції України, які визначають підстави і порядок заборони діяльності політичних партій та громадських організацій.

Конституційний Суд України у підпункті 4.2 пункту 4 мотивувальної частини Рішення від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004 (справа про Координаційний комітет) зазначив, що повноваження Верховної Ради України, як і повноваження Президента України, визначаються Конституцією України (статті 85, 106), що унеможлиблює прийняття законодавчих актів, які визначали додаткові повноваження парламенту та глави держави.

Отже, визнання Верховною Радою України Комуністичної партії України злочинною організацією та заборона законодавчим актом діяльності політичних партій, які сповідують комуністичну ідеологію, суперечить положенням статей 37 та 85 Конституції України.

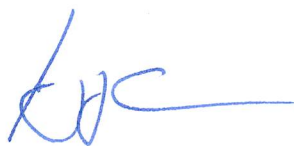
З урахуванням наведеного, також має ознаки неконституційності стаття 10 Законопроекту, якою пропонується контроль за дотриманням законодавства про заборону комуністичної ідеології покласти на Президента України та Верховну Раду України.

Враховуючи наведене, Комітет дійшов такого висновку:

1. Проект Закону про заборону комуністичної ідеології в Україні (реєстр. № 3530 від 4 листопада 2013 року), поданий народними депутатами України Тягнибоком О.Я. та Мохником А.В., суперечить положенням Конституції України.

2. Повідомити про цей висновок Комітет з питань державного будівництва та місцевого самоврядування, який визначено головним з підготовки та попереднього розгляду законопроекту.

Голова Комітету

В.В. Писаренко